

Onderwerp

Plan van Aanpak besteding middelen aanjagen bouwinnovatie

Kern mededeling:

Bij de behandeling van de begroting 2024 is het amendement 'Investeren in de Flevolandse woningbouwopgave' door uw Staten aangenomen. Hierbij werd € 0,5 mln beschikbaar gesteld voor 'het concretiseren van en beleid ontwikkelen op vitale samenleving in relatie tot woningbouwopgave.' Daarnaast werd € 0,5 mln beschikbaar gesteld voor innovatie in toekomstbestendige woningen. Gedeputeerde De Reus heeft toegezegd om Provinciale Staten in het eerste kwartaal te informeren over de wijze hoe deze gelden worden ingezet. We maken twee keer per jaar een voortgangsrapportage voor GS/PS.

Afgesproken is dat Provinciale Staten (toezegging RND119) geïnformeerd worden over de inzet van de middelen. Vandaar dat u deze mededeling ontvangt.

Mededeling:

De integrale opgave Wonen werkt aan drie lagen:

1. We versnellen het bouwtempo en bouwen voldoende woningen voor alle aandachtsgroepen;
2. We bouwen niet alleen woningen; we bouwen aan een vitale samenleving;
3. We moeten gaandeweg leren om anders te bouwen: circulair, biobased, toekomstbestendig en industrieel. Met een eigen Flevolandse bouwindustrie.

Het 'Plan van Aanpak besteding middelen aanjagen bouwinnovatie' beschrijft welke activiteiten we per laag uitvoeren en hoe we dit gaan financieren. Deze notitie geeft hiermee invulling aan deze toezegging, maar daarbij beperken we ons niet tot de inzet van de via het amendement beschikbaar gestelde middelen, maar plaatsen we dat in de context van het totaal aan middelen dat beschikbaar is of gaat komen.

Onderstaande tabel geeft het totaaloverzicht van de middelen weer voor wat betreft aanjagen bouwinnovatie.

Registratienummer

3231673

Datum

26 maart 2024

Expertiseteam

ETGO

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Reus, J. de

Ter kennisname aan PS en
burgerleden

Mededeling

Bladnummer

2

Registratienummer

3231673

Omschrijving	BBR-motie Koerhuis	SPUK gelden	Coalitie akkoord	Amendement B2024	TOTAAL
1) Uitwerking afspraken uit 2 woondeals	€ 1.582.060	€ 3.464.380	€ -	€ -	€ 5.046.440
Programma Flevoland Bouwt	€ 471.706				€ 471.706
Flex inzet woningbouw C41	€ 442.147	€ 884.298			€ 1.326.445
Flex inzet woningbouw 2e tranche C210	€ 668.207	€ 1.630.854			€ 2.299.061
Woondeals C81		€ 308.000			€ 308.000
Woondeals 2e tranche C103 (wordt ook ingezet voor 2) en 3))		€ 641.228			€ 641.228
2) Vitale samenleving	€ 317.940	€ -	€ 150.000	€ 500.000	€ 967.940
Monitors voor Flevoland			€ 150.000		€ 150.000
Concretiseren beleid Vitale samenleving				€ 500.000	€ 500.000
Programma Flevoland Bouwt restant BBR	€ 317.940				€ 317.940
3) Anders leren bouwen (circulair, bioba	€ -	€ -	€ 750.000	€ 500.000	€ 1.250.000
Innovatieve woningbouw			€ 500.000		€ 500.000
Aanjaagteams innovatieve woningbouw			€ 250.000		€ 250.000
Innovatie in toekomstbestendige woningen				€ 500.000	€ 500.000
	€ 1.900.000	€ 3.464.380	€ 900.000	€ 1.000.000	€ 7.264.380

Bijlagen:

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de Woo (ja/nee aangeven)
Plan van Aanpak besteding middelen aanjagen bouwinnovatie	3210028	Ja

Plan van Aanpak besteding middelen in de drie lagen van de integrale opgave Bouwen & Wonen

Bij de behandeling van de begroting 2024 is het amendement 'Investeren in de Flevolandse woningbouwopgave' aangenomen. Hierbij werd € 0,5 mln beschikbaar gesteld voor 'het concretiseren van en beleid ontwikkelen op vitale samenleving in relatie tot woningbouwopgave.' Daarnaast werd € 0,5 mln beschikbaar gesteld voor innovatie in toekomstbestendige woningen. Hierbij heeft gedeputeerde De Reus toegezegd om PS in het eerste kwartaal te informeren over de wijze hoe deze gelden worden ingezet. Deze notitie geeft invulling aan deze toezegging, maar daarbij beperken we ons niet tot de inzet van de via het amendement beschikbaar gestelde middelen, maar plaatsen we dat in de context van het totaal aan middelen dat beschikbaar is of gaat komen. In dit plan van aanpak hebben we tevens een aantal actiepunten benoemd, met het kwartaal waarin het gerealiseerd moet worden. Hiermee ontstaat voor GS en PS ook een helder beeld van wat we gaan opleveren.

De drie lagen in de integrale opgave Bouwen & Wonen

In de integrale opgave wonen onderscheiden we drie lagen:

1. We versnellen het bouwtempo en bouwen voldoende woningen voor alle aandachtsgroepen;
2. We bouwen niet alleen woningen; we bouwen aan een vitale samenleving;
3. We moeten gaandeweg leren om anders te bouwen: circulair, biobased, toekomstbestendig en industrieel. Met een eigen Flevolandse bouwindustrie.

Financiën en de integrale opgave Bouwen & Wonen

In februari 2020 werd in de Tweede Kamer de motie Koerhuis aangenomen, waarbij aan de Minister van Binnenlandse Zaken (BZK) werd verzocht om te verkennen of er in Flevoland ook 100.000 woningen kunnen worden gebouwd. Provinciale Staten van Flevoland namen als reactie daarop een motie aan waarin stond dat er in Flevoland wel ruimte is voor de bouw van zo veel woningen, maar dat het primair moet gaan over de bouw aan een vitale samenleving. Bij de Zomernota 2020 werd binnen de Brede Bestemmingsreserve een oormerk gemaakt van € 1,9 mln voor het programma '100.000+ woningen'. Hiervan is de afgelopen vier jaren ruim € 1,1 mln uitgegeven aan de door het Rijk verplicht gestelde cofinanciering aan de zogenoemde 'flexibele schil regeling'. Hierbij worden via de provincie middelen aan de gemeenten toegekend om extra personeel in te huren om woningbouw te versnellen, onder meer door harde plancapaciteit te vergroten. Daarnaast is ten laste van dit budget sinds 2020 (onder meer) voor een korte periode een stedenbouwkundige ingehuurd om mee te denken over de betekenis van 100.000+ woningen erbij, is een jaar lang een kwartiermaker biobased bouwen ingehuurd om biobased bouwen bij alle Flevolandse partners op het netvlies te brengen, is financieel bijgedragen aan onderzoeken naar wonen & zorg en naar de bereikbaarheid van Flevoland, is in beeld gebracht hoe groen Flevolandse wijken zijn, is een deel van het Natural Pavilion gehuurd om de vestiging van het nationaal kenniscentrum biobased bouwen te faciliteren en zijn excursies voor bestuurders en ambtenaren georganiseerd naar voorbeelden van houtbouw. Eind 2023 resteerde nog € 209.000 van het oormerk.

Hierna gaan we de vervolgstappen per laag van de integrale opgave langs lopen.

De eerste laag in de integrale opgave: verhogen bouwtempo en bouwen voor alle aandachtsgroepen

In de twee Woondeals voor Flevoland hebben we (provincie, zes gemeenten, waterschap en het Rijk) ons gecommitteerd aan het doel om bijna 40.000 woningen tot en met 2030 te realiseren. Hiervan moet 30% sociaal zijn, 2/3 betaalbaar en moeten we werken aan de huisvesting van alle elf in de nota 'Een thuis voor iedereen' onderscheiden aandachtsgroepen. De in voorbereiding zijnde Wet versterking regie volkshuisvesting gaat de provincie ook nieuwe taken en bevoegdheden geven. Naast de huidige 'wortel' van goede gesprekken, krijgen we straks ook 'de stok' om in te grijpen als we concluderen dat gemeenten hun taak niet goed oppakken. Nu is één van onze instrumenten de verdeling van middelen die we van het Rijk krijgen over Flevolandse gemeenten om bouwplannen naar realisatie te brengen. Dit is de zogeheten flexibele schil regeling.

Bij de flexibele schil regeling werkt het ministerie van BZK tot dusverre met tranches van twee jaren. Voor de jaren 2021/2022 kreeg Flevoland € 884.000 van BZK, op voorwaarde dat de regio dit bedrag verdubbelde tot € 1.768.000. De provincie mocht maximaal 50% van de verdubbeling aan de gemeenten doorleggen. De provincie moest dus € 442.000 cofinancieren. Dit hebben we gedaan en de middelen zijn volledig besteed. Voor de jaren 2023/2024 kreeg Flevoland € 1.336.415 van BZK, waarbij we € 668.207,50 moesten cofinancieren. We hebben van vier gemeenten aanvragen ontvangen (en van twee ondanks herhaald rappel niet), die het beschikbare bedrag verre overschrijden. We bereiden momenteel de subsidiebeschikkingen voor, naar verwachting kunnen we ze in maart afgeven. Inmiddels hebben we naar BZK het signaal afgegeven dat het bij toekomstige tranches voor de provincie moeilijk wordt om steeds cofinanciering op tafel te leggen. Dat geld komt bij ons uit de algemene reserve, terwijl gemeenten de cofinanciering meestal kunnen onderbrengen in de grondexploitaties. Tot eind 2024 is de provinciale cofinanciering gedekt uit het oormerk in de Brede Bestemmingsreserve, maar voor een eventuele volgende tranche 2025/2026 is daarvoor geen ruimte meer. Met de nieuwe wet in de hand, kunnen we wel steeds sterker sturen op de bouwprojecten die uit deze financiële regeling mogelijk worden gemaakt, bijvoorbeeld door prioriteit te geven aan de 30% sociaal, flexwoningen, specifieke doelgroepen of de ondersteuning van collectief particulier opdrachtgeverschap, bijvoorbeeld op het gebied van wonen en zorg.

Daarnaast heeft de provincie Flevoland voor 2023 en 2024 via een specifieke uitkering (SPUK) geld gekregen voor het opstellen en uitvoeren van de Woondeals. Hierbij is geen provinciale cofinanciering vereist. Voor 2023 kregen we € 308.000, voor 2024 € 653.000. We hebben besloten dit geld niet over de gemeenten te verdelen, maar aan ons te houden en te bestemmen voor de provinciale werkzaamheden aan de uitvoering van de Woondeals. Zo nemen we begin 2024 een projectleider aan om de diverse aandachtsgroepen in de volkshuisvesting in beeld te brengen en te helpen bij de organisatie van de diverse versnellingstafels (de eerste laag van de opgave). Deze persoon werkt bij de provincie Flevoland, maar de informatie die wordt gegenereerd, wordt gedeeld met alle gemeenten, zodat ook zij hier baat bij hebben. Ook wordt er een projectleider ingehuurd die gaat helpen bij de monitor Vitale Samenleving en bij het aanjagen van innovatieve woningbouw (de tweede en derde laag van de opgave). We doen dit eerst ten laste van deze specifieke uitkering. Op dit moment voert het Rijk een onderzoek uit (ex. art. 2 Financiële Verhoudingswet) naar wat gemeenten en provincies nodig hebben om de aankomende Wet versterking regie volkshuisvesting te kunnen uitvoeren. We gaan ervan uit dat deze wet rond 1 januari 2025 in werking treedt en dat dan ook helder wordt hoeveel geld de provincie daarvoor structureel krijgt. We weten nog niet of de SPUK Woondeals daarna wordt verlengd. Dat betekent dat we eind 2024 de balans opmaken of we tijdelijke inhuur verlengen (de inhuur is voor 2024, met de mogelijkheid met één jaar te verlengen) of mensen in vaste dienst nemen. Financieel gaan we ervan uit dat de twee projectleiders de komende twee jaar uit de SPUK Woondeals worden betaald en daarna uit een structurelere regeling.

Met de extra projectleider voor laag 1 zijn we voldoende bemenst om zowel de lokale versnellingstafels te helpen organiseren (per Flevolandse gemeente, die hiervoor het initiatief nemen) als de bovenlokale versnellingstafels (waarvoor de provincie het initiatief neemt). Voor noodzakelijke externe ondersteuning voor de bovenregionale versnellingstafels (samen met MRA/Noord-Holland) en de nationale versnellingstafels, alsmede de organisatie van verdiepende symposia, reserveren we voor 2024 en 2025 elk een bedrag van € 50.000, dus € 0,1 mln totaal. We gaan er voorlopig van uit dat we deze SPUK-middelen tot en met 2025 mogen uitgeven en dat er daarna niet een nieuwe SPUK-regeling komt. Mocht dat wel het geval zijn, dan biedt dat meer financiële ruimte dan waarvan we nu behoedzaamheidshalve uit gaan. Met deze middelen zijn we (in combinatie met de volgende alinea over de bouwmonitor) in staat om voldoende aandacht te geven aan de eerste laag van de integrale opgave wonen: het bouwtempo verhogen en bouwen voor alle aandachtsgroepen die een woning nodig hebben. Bij het expertiseteam Wonen & Samenleving wordt daarnaast momenteel de formatie versterkt, waardoor we ons al voorbereiden op de nieuwe beleidstaken die de Wet versterking regie volkshuisvesting aan de provincie geeft.

Samenvattend overzicht van de begroting eerste laag in de integrale opgave (x € 1.000):

Laag 1: verhogen bouwtempo met aandacht voor alle aandachtsgroepen						
	2020-2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Cofinanciering Flexibele Schil regeling	442	668	PM	PM	PM	1.110
Div. onderzoeken, inhuur, activiteiten (voor alle drie lagen van de opgave)	581					581
Projectleider aandachtsgroepen en versnellingstafels		100	100	PM	PM	200
Incidentele kosten ondersteuning bovenregionale versnellingstafels		50	50			100

We hebben voor de periode 2022-2025 € 1.1 mln. in de flexibele schilregeling gestoken, maar op die provinciale cofinanciering zit een multiplier van 4 (50% Rijk en 25% gemeenten), zodat de totale omvang ruim € 4,4 mln is.

Concrete acties voor laag 1 in 2024:

Actie		Wanneer af	Resultaat
1	Twee keer per jaar sturen we een voortgangsrapportage over de gehele integrale opgave aan PS	Q2 en Q4	Vorap
2	We voeren de Woondeals MRA en ZUND uit en nemen deel aan de versnellingstafels (lokaal, regionaal, bovenregionaal en landelijk)	Continu	Versnelling woningbouw
3	We geven subsidiebeschikkingen af voor de flexibele schil regeling	Q1	Versnelling woningbouw
4	We breiden het kernteam uit met twee nieuwe medewerkers	Voltooid	Formatie op orde om taken aan te kunnen
5	We bereiden ons voor op de nieuwe Wet versterking regie volkshuisvesting	Q4	Voorbereid op taken nieuwe wet
6	We geven uitvoering aan de toezegging aan PS over drijvend wonen	Q2	Inzicht in mogelijkheden en plannen
7	We breiden de Flevolandse bouwmonitor uit en overleggen met gemeenten over het gebruik daarvan	Q2	Verbeterde bouwmonitor

De tweede laag in de integrale opgave: bouwen aan een vitale samenleving

In het coalitieakkoord is met ingang van 2024 € 150.000 per jaar vrijgemaakt voor monitors voor Flevoland, gericht op de effecten van de sterke groei van Flevoland. Wij werken inmiddels aan de inhoudelijke verdieping en uniformering bij alle Flevolandse gemeenten van de bouwmonitor en daarnaast bereiden we een monitor over de vitaliteit van de Flevolandse samenleving voor. Die monitor moet een hulpmiddel zijn om te monitoren hoe de vitaliteit van zowel Flevoland als de Flevolandse gemeenten meegroeit met het aantal woningen en inwoners. Daarom zullen we de voorgenomen indicatoren voor deze monitor niet alleen met PS bespreken (tweede kwartaal 2024), maar ook met de gemeenten. Met de inzet van de bij het coalitieakkoord beschikbaar gestelde middelen, zijn we in staat om de twee monitors te ontwikkelen en bij te houden (zowel bemensing als onderzoeken).

In het amendement bij de begroting 2024 is € 0,5 mln beschikbaar gesteld voor het concretiseren van en beleid maken voor de vitale samenleving. Daarnaast resteerde eind 2023 in het oormerk in de Brede Bestemmingsreserve nog € 209.000. Deze middelen gezamenlijk (€ 709.000) oormerken we

voor de jaren 2024-2027 voor de tweede laag in de integrale opgave: we bouwen niet alleen woningen, we bouwen aan een vitale samenleving. In dit plan van aanpak wordt slechts een eerste, maar nog niet volledige uitwerking gegeven van alle onderzoeken die we daarvoor gaan doen. Daarvoor willen we eerst de uitkomsten van de eerste monitor vitale samenleving afwachten (nulmeting, derde kwartaal 2024). We gaan ervan uit dat de eerste versie van deze monitor al inzichtelijk maakt op welke terreinen we een extra inhaalslag moeten maken.

Maar de afgelopen tijd hebben we al verschillende acties opgestart. Zo hebben we met Companen een kwantitatief en kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de behoefte aan wonen en zorg in Flevoland, dat we in 2024 doorvertalen naar plannen van aanpak per gemeente (voor Noordoostpolder, Urk en Dronten in 2024, de overige drie hopelijk in 2025, maar afhankelijk van medewerking gemeenten). Ook zijn we een onderzoek gestart naar de gevolgen voor de bereikbaarheid van Flevoland van 100.000+ woningen erbij in 2050 (afronding in eerste helft 2024). Samen met het waterschap werken we aan een beslisboom voor het thema 'water & bodem mede bepalend' (2024). Vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet zullen we in 2024 een onderzoek starten naar de geluidsbelasting op gevels als er 100.000+ woningen bij komen. Ook willen we aan de slag met de eerste uitwerkingen voor het thema voorzieningen. Voorts concretiseren we met het oog op de bossenstrategie hoeveel bos we extra kunnen creëren in combinatie met bouwlocaties (eerste casus is Lelystad ZuiderC). We onderzoeken of we de landelijke regeling voor Collectief Particulier Opdrachtgeverschap kunnen vertalen naar een Flevolandse regeling. Maar het laatste bericht is dat het Rijk de rijksregeling pas in het vierde kwartaal gereed heeft.

Samenvattend overzicht van de begroting eerste laag in de integrale opgave (x € 1.000):

Laag 2: Bouwen aan een vitale samenleving						
	2020-2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Projectleider vitale samenleving		100	100	PM	PM	200
Monitors bouw en effecten sterke groei Flevoland (menskracht en onderzoek)		150	150	150	150	600
Concretiseren van/beleid maken voor de vitale samenleving		200	200	159	150	709

Concrete acties voor laag 2 in 2024:

Actie		Wanneer af	Resultaat
8	We stellen een set indicatoren samen voor de monitor vitale samenleving en bespreken deze met PS	Q2	Door PS gedragen indicatoren
9	We vullen de monitor en brengen daarmee een eerste rapportage uit (nulmeting)	Q4	Nulmeting
10	We maken voor tenminste drie gemeenten een concreet plan van aanpak voor wonen en zorg	Q4	Concreet PvA per gemeente
11	We ronden het onderzoek van Goudappel Coffeng naar de bereikbaarheid van Flevoland + 100.000 woningen af	Q2	Rapport, inzicht in effecten op bereikbaarheid
12	We brengen in beeld welk deel van de bossenstrategie gekoppeld wordt aan woningbouwlocaties	Q3	Inzicht in aantal ha.
13	We communiceren actief over alle activiteiten en producten en organiseren inspiratiesymposia over de woonwijk van de toekomst	Continu	Communicatie over opgave bouwen&wonen
14	We vertalen rijkssubsidie CPO naar Flevolands programma	Q4	Flevolandse CPO-regeling

De derde laag in de integrale opgave: anders leren bouwen - circulair, biobased, toekomstbestendig

We moeten gaandeweg anders -toekomstbestendig- leren bouwen: circulair, biobased, CO2-neutraal, natuurinclusief, klimaatadaptief. Daarbij lag de horizon veelal op 2050, als transitie-opgaven voltooid moeten zijn. Maar we worden inmiddels geconfronteerd met acute problemen op het gebied van netcongestie en drinkwaterproblematiek. Dit noodzaakt tot snel handelen. Uit het - recente- verleden zien we dat bouwen tegen actuele wettelijke normen niet toekomstbestendig is. Zelfs huizen van nog geen 30 jaar oud moeten opnieuw geïsoleerd worden, aangepast aan de gevolgen van klimaatverandering (natter, droger, hitte) en meer ruimte bieden aan biodiversiteit. Dat zijn extra kosten, zowel publiek als privaat die we bij nieuwbouw zoveel mogelijk moeten zien te voorkomen. Bovendien kosten deze aanpassingen schaarse inzet van vakmensen die juist nu zo hard nodig zijn om aan de nieuwbouwvraag te kunnen werken.

In het Coalitieakkoord is € 500.000 beschikbaar gesteld voor innovatieve woningbouw en € 250.000 voor aanjaagteams innovatieve woningbouw. Zoals gezegd is per amendement bij de begrotings-behandeling 2024 € 0,5 mln extra beschikbaar gesteld voor 'innovatie in toekomstbestendige woningen'. De resterende middelen uit de SPUK woondeals (door aftrek inzet junior projectleiders voor aanjagen laag 1 en kosten versnellingstafels) is afgerond € 463.000. Dit maakt dat er € 1,71 mln beschikbaar is voor het aanjagen van deze derde laag.

Het aanjagen van innovatieve woningbouw kan niet los worden gezien van een aantal andere ontwikkelingen, die we de komende jaren op een slimme manier willen bundelen. Die worden hierna beschreven.

1. Nationaal Groeifondsproject Toekomstbestendige leefomgeving

Flevoland is in 2023 onderdeel geworden van een coalitie van 130 partijen die samen € 100 mln van het Rijk hebben gekregen voor het Nationaal Groeifonds project Toekomstbestendige Leefomgeving. Doordat de deelnemende partijen het bedrag verdubbelen, gaat het om een project van € 200 mln. Flevoland heeft daarin afgerond € 8,0 mln gekregen voor twee projecten. In de eerste plaats een ketenproject 'Van Land tot Pand' (zoals ook in ons coalitieakkoord benoemd) om een productielijn te ontwikkelen voor de realisatie van bouwmaterialen uit stro en vlas. (Friesland en Groningen krijgen geld voor andere teelten, zoals hennep.) Dat doen we samen met boeren, verwerkende bedrijven en bouwbedrijven.

In de tweede plaats een project Flevoland LAB, waar we op 40 ha grond van het Rijksvastgoedbedrijf in Almere Pampus in de jaren 2024-2028 verschillende vezelgewassen gaan telen (samen met Wageningen UR en Aeres Hogeschool) om te leren welke gewassen goed bij Flevoland passen en hoe daarvan het beste bouwmaterialen gemaakt kunnen worden. We gaan tevens vijf (tijdelijke) biobased huizen bouwen, samen met een aantal Flevolandse corporaties en bij voorkeur samen met studenten). Voor dit Nationaal Groeifondsproject moet Flevoland € 210.000 cofinanciering leveren in de jaren 2024-2027, dus gemiddeld € 52.500 per jaar.

Door deelname in de coalitie van 130 partijen en door de twee specifiek Flevolandse projecten wordt de komende jaren veel kennis ontwikkeld over teelt van vezelgewassen voor biobased bouwen, met de verwerking van deze gewassen tot bouwmaterialen en met de toepassing ervan in de bouw. Met name de verwerking tot bouwmaterialen willen we benutten als aanzet om gaandeweg een Flevolandse biobased bouwindustrie te ontwikkelen, want de biobased bouwmaterialen worden bij voorkeur industrieel in nieuwe fabrieken geassembleerd tot prefab-elementen of zelfs tot complete woningen. Hierbij kan Horizon Flevoland mogelijk helpen, maar voor de investeringen die ermee gemoeid kunnen zijn, zullen we ook op zoek moeten naar fondsen. Wellicht dat het Rijk of InvestNL daar ook nog een rol in kunnen spelen. Die laatste heeft biobased bouwen als speerpunt benoemd voor dit jaar. De biobased bouwmaterialen kunnen worden toegepast in nieuwbouwwoningen, maar ook in het verduurzamen van bestaande huizen, bijvoorbeeld door stro in te blazen als isolatiemateriaal. In januari 2024 zijn we gesprekken gestart binnen de MRA over isolatie van woningen. De isolatie-opgave op het oude land is veel groter dan in Flevoland (wij hebben enkele tientallen woningen met energielabel D-E-F, in Noord-Holland zijn dat er rond 400.000) en dat betekent dat daar een grote potentiële afzetmarkt is voor de vezels die we in Flevoland gaan telen. We hebben afgesproken dat we in MRA-verband subsidiemogelijkheden (nationaal en Europees) gaan verkennen.

2. Nationale aanpak biobased bouwen: een nationaal kenniscentrum biobased bouwen

In november 2023 is de Nationale aanpak biobased bouwen (NABB) aan de Tweede Kamer aangeboden. Hiervoor wordt in twee tranches € 200 mln beschikbaar gesteld. De Stichting Building Balance wordt de uitvoerder van deze nationale aanpak. Wij werken al twee jaar met Building Balance samen. Onze kwartiermaker Biobased Bouwen is directeur van Building Balance en het Nationaal Groeifonds project Van Land tot Pand wordt begeleid door twee medewerkers van Building Balance (ketenregisseurs specifiek voor Flevoland, waarbij het werkpakket breder is dan alleen het Nationaal Groeifonds project). In de nationale aanpak is beschreven welke extra inspanningen de komende jaren nodig zijn om biobased bouwen een impuls te geven. Hierbij wordt veel kennis ontwikkeld en die kennis moet worden gebundeld en gedeeld. Daarom voorziet de nationale aanpak in de ontwikkeling van een nationaal kenniscentrum biobased bouwen. Die wordt gehuisvest in Almere, in het voormalige rijkspaviljoen op de Floriade, het Natural Pavilion. Een Plan van Aanpak is opgesteld en in het eerste kwartaal van 2024 wordt een stichting opgericht, waarbij aan Flevoland wordt gevraagd om samen met een directeur van Building Balance de programmaraad te vormen. Hiervoor is voor de jaren 2024-2026 een basisbegroting opgesteld van gemiddeld € 500.000 per jaar, dus € 1.500.000 in drie jaren. Aan de provincie Flevoland wordt gevraagd om hieraan € 400.000 bij te dragen: € 150.000 in 2024 en 2025 en € 100.000 in 2026. De overige bijdragen komen uit het nationaal actieplan biobased bouwen, het convenant toekomstbestendig bouwen, overige subsidies en oplopende bijdragen uit het partnernetwerk. De eerste opdrachten om cursusaanbod te ontwikkelen zijn al binnen.

3. Regiodeal Nieuw Land: een innovatiehub voor bouw

Op 1 november 2023 is de Regiodeal Nieuw Land getekend tussen het Rijk, de provincie Flevoland en de gemeenten Almere en Lelystad. Het Rijk stelt € 18,2 mln beschikbaar, op voorwaarde dat de regio dit bedrag minimaal verdubbelt. De Regiodeal, die zich uitstrekt over de jaren tot en met 2028, richt zich op economische kansen op het snijvlak van technologie en transitie, gekoppeld aan stedelijke ontwikkeling van zowel Almere als Lelystad. Afsproken is om het onderwijs te versterken en drie innovatiehubs te creëren, waaronder een innovatiehub voor bouw en innovatie, met name gericht op energiebesparing, hernieuwbare energie en CO₂-reductie, klimaatadaptatie, en versnelling en verduurzaming van de woningbouw. De hubs zijn centra voor vraaggestuurd onderzoek, in combinatie met living labs waar in de praktijk de inzichten uit het onderzoek naar de praktijk worden vertaald. Als we anders moeten leren bouwen, dan moeten we ook opleidingen ontwikkelen om mensen (bij) te scholen. Dit lijkt goed gerealiseerd te kunnen worden door de inrichting van twee lectoraten bij Windesheim en Aeres Hogeschool en van drie practoraten bij Aeres MBO en bij ROC Flevoland, in zowel Almere als Lelystad. Hiervoor zullen we een bijdrage uit de Regiodeal vragen van € 2,0 mln. Momenteel wordt de governance voor de Regiodeal uitgewerkt. Het ligt voor de hand dat Flevoland samen met de gemeente Lelystad een prominente rol neemt in het onderdeel innovatiehub bouw.

In Lelystad is al een initiatief ontwikkeld om een Technocampus Bouwen & Wonen te realiseren. Een Learning Community voor leren, werken & innoveren in de sectoren bouw-, afbouw- en installatietechniek. De Technocampus Bouwen & Wonen Lelystad wordt een multidisciplinair samenwerkingsverband op het gebied van duurzaam bouwen en wonen, waar de werelden van leren, werken, innoveren en ontdekken worden samengebracht onder één dak. Het is een samenwerkingsconstruct van opleidingsbedrijven, onderwijsinstellingen, bedrijven, kennisinstituten, woningbouwverenigingen, leveranciers en overheden. Centraal staat het opleiden van aankomende vakmensen, in combinatie met het ondersteunen van bedrijven om technologische innovaties in de praktijk te implementeren en toegankelijk te maken. Een Kansen voor West aanvraag is in voorbereiding.

4. Convenant Toekomstbestendig Bouwen

Het convenant toekomstbestendig bouwen, dat ook door de provincie Flevoland is ondertekend, is ontstaan vanuit een centrale behoefte bij zowel publieke als private partijen: voorkom de té grote variatie in uitvragen van aspecten van duurzaam bouwen omdat dit vertragend en kostenverhogend werkt en investeringen in innovaties belemmert. Doelen zijn geformuleerd om toekomstbestendig bouwen te versnellen en betaalbaar houden. In de loop van 2021 werd geconcludeerd dat er behoefte was aan een breed gedragen convenant met concretisering van meerdere actuele maatschappelijke thema's. Onder de voorwaarde dat het zo goed mogelijk zou aansluiten bij de bestaande kaders en afspraken. Het benoemen van de thema's en indicatoren is in samenspraak gedaan met zowel publieke als private partijen. In september 2022 vond de lancering plaats, waarbij direct zo'n 80 partijen ondertekenden. Inmiddels (januari 2024) staat de teller op ruim 120.

Het convenant richt zich op zes thema's: circulariteit; natuurinclusiviteit en biodiversiteit; klimaatadaptatie; energie; duurzame mobiliteit; gezonde leefomgeving. Voor elk thema zijn ambitieniveaus opgesteld, uitgedrukt in Brons, Zilver en Goud. Het convenant is opgenomen in beide Flevolandse Woondeals.

De huidige governance bestaat uit een ambtelijke werkgroep en een bestuurlijke kerngroep. Momenteel zijn de 4 provincies Flevoland, Utrecht, Noord- en Zuid-Holland de trekkers. Dit is praktisch voor nu, maar niet wenselijk om langjarig voort te zetten. De afspraak is namelijk te komen tot een publiek-private samenwerking, zowel op inhoud, proces, financiering als governance. Momenteel is dat wel het geval voor inhoud en bestuur, maar nog niet qua proces en financiering. In 2023 is door vier provincies een financiële bijdrage toegezegd, waarbij Flevoland (uit de SPUK Woondeal) € 75.000 in cash heeft toegezegd en € 25.000 in kind, in de vorm van gebruik van het Natural Pavilion als vergaderlocatie en voor kennisbijeenkomsten. In de praktijk is er in 2023 echter weinig geld uitgegeven, waardoor het financieel beslag voor Flevoland in 2023 circa € 25.000 was (verrekening vindt in 2024 plaats). Er is veel door provincies zelf gedaan en minder dan gepland capaciteit ingehuurd. Voor 2024 is een begroting opgesteld, waarbij aan Flevoland een bijdrage van € 65.000 wordt gevraagd. Wij zullen dit wederom invullen door een bijdrage deels in cash en deels als gebruiksrecht op het Natural Pavilion. Het streven is erop gericht dat vanaf 2025 veel meer convenantpartners meebetalen aan de kosten en niet slechts de vier Randstadprovincies.

De netcongestie is aanleiding om in 2024 en 2025 ten laste van de SPUK Woondeal een extra inspanning te plegen. Zoals bekend zit het energienet in Oostelijk en Zuidelijk Flevoland, Utrecht en Gelderland vol en kunnen nieuwe aansluitingen de komende jaren maar zeer beperkt plaatsvinden. Een hypothese is dat nieuwe woningen wél kunnen worden aangesloten indien zij minimaal energieneutraal of off-grid zijn, met bijvoorbeeld inzet van opslagcapaciteit in de wijk. Om Flevolandse gemeenten, woningbouwcorporaties en bouwbedrijven te ondersteunen in de uitwerking van dit soort ideeën, zullen we in 2024 en 2025 experts inhuren die ondersteuning kunnen bieden. Dit zal onder meer in de vorm zijn van continuering van onze bestaande strippenkaart bij C-Creators, die experts in huis hebben die naar behoefte ons kunnen ondersteunen. Hiervoor ramen wij € 400.000 voor de jaren 2024-2026. We verkennen of het Rijk hierin (of daarnaast) ook een bijdrage kan leveren.

5. Nationaal Groeifonds project De Digitale Bouwkeet

De provincie Flevoland is ook betrokken bij nog een ander Nationaal Groeifondsproject, het Dutch Metropolitan Innovations (DMI) ecosysteem. Binnen dit project is € 4,5 mln gereserveerd voor De Digitale Bouwkeet. Dit project borduurt voort op de kennis die is opgedaan in de door de provincie Flevoland geïnitieerde bruggencampus. Daarin hebben we onder meer geleerd dat digitalisering een belangrijke rol speelt bij circulair bouwen. In de digitale bouwkeet wordt een methodiek ontwikkeld die helpt bij duurzame stedelijke ontwikkeling, onder meer de manier van aanbesteding. We zijn momenteel in gesprek over een aantal cases die in Flevoland onder de vlag van De Digitale Bouwkeet uitgevoerd kunnen worden. Hiermee is geen cofinanciering vanuit Flevoland gemoeid. De uitvoering van dit project is door het Rijk in handen gelegd van een onafhankelijke stichting Monady. Flevoland is gevraagd om in het bestuur van deze stichting toe te treden, om zo activiteiten van de stichting in Flevoland te stimuleren.

6. Doorontwikkeling PRICE

In 2021 is het Praktijk- en Innovatiecentrum Circulaire Economie (PRICE) opgericht om een internationaal toonaangevend actielab op circulaire economie te worden. Onder de derde laag van de integrale opgave wonen (anders leren bouwen) is er behoefte aan een actielab waarin ondernemers, onderwijs, overheden en de burgers/eindgebruikers samen werken om te experimenteren met 100% Circulaire Economie en 100% Toekomstbestendige circulaire bouw, infrastructuur en leefomgeving. PRICE+ zal zich de komende jaren gaan focussen op de bouw en het voornemen is om al in 2024/2025 bij de PRICE hub op Haddocks in Almere (naast het Natural Pavilion) vijf tijdelijke biobased woningen te realiseren. Maar PRICE zal ook ondersteunen in de ambities om (bijvoorbeeld) in Lelystad het nieuwe stadsdeel ZuiderC circulair en biobased te ontwikkelen. Hetzelfde geldt voor onder meer de wijk Hortus in Almere, de Oostkavels in Almere en op langere termijn het nieuwe stadsdeel Almere Pampus. Om deze ambities als actielab te kunnen waar maken, wordt een beroep gedaan op de derde tranche van het Fonds Verstedelijking Almere. Hiervoor worden diverse inspanningen gepleegd: er wordt een Circulaire Academie opgericht; er worden challenge-based onderwijs & opleidingen georganiseerd, er komen Business competities en hackatons, Living labs en proeftuinen in Almere en Flevoland en Innovatieprojecten met gemeenten binnen gebiedsontwikkeling. Het Woningbouwatelier Almere gaat in PRICE+ op en er wordt zeer nauw samengewerkt met alle kennispartijen die zich in het Natural Pavilion verzamelen. We vormen samen een kenniscampus op de zuidoever van het Weerwater. Het is denkbaar dat een overkoepelende stichting wordt opgericht waarin alle partijen opgaan in één innovatiehub Bouwen. Door gericht te mikken op subsidies, wordt verwacht dat met een bijdrage uit de derde tranche van het Fonds Verstedelijking Almere voor in totaal € 8,0 mln aan activiteiten kan worden gegenereerd.

7. Aanjaagteam innovatief bouwen

Met de hierboven beschreven ontwikkelingen wordt in Flevoland, vanuit het Natural Pavilion en vanuit PRICE in Almere, een krachtig kennisnetwerk van nationale betekenis gevormd. De basis is het Nationaal Kenniscentrum Biobased Bouwen. Bij Building Balance werken inmiddels 40 mensen en de verwachting is dat deze organisatie in 2024 zal doorgroeien. Deze mensen werken in het hele land, maar zullen regelmatig in het nationaal kenniscentrum in Almere te vinden zijn. Maar ook het kennisnetwerk vanuit het convenant Toekomstbestendig Bouwen zal vanuit Almere gaan werken. Voorts kan het Natural Pavilion onderdak gaan bieden aan de organisatie van de MRA Green Deal Houtbouw. Hetzelfde geldt voor de stichting Monady, die uitvoerder is van het project De Digitale Bouwkeet. Voorts werken PRICE+ inclusief het voormalige woningbouwatelier Almere vanuit dezelfde campus. Er wordt samengewerkt met onderwijsinstellingen en bedrijven. Alle kennis over biobased, circulair, toekomstbestendig bouwen wordt op één plek samengebracht.

Het is dan ook een logische gedachte dat de aanjaagteams die gemeenten, woningcorporaties en bouwbedrijven in Flevoland gaan helpen om anders te leren bouwen, gaan werken vanuit deze locatie. Om te beginnen zijn dat in 2024 en 2025 de experts die woningbouwprojecten en netcongestie met elkaar gaan verzoenen. Daarnaast zullen we in 2024 parttime experts aanstellen/ inhuren die in brede zin kunnen ondersteunen bij het anders leren bouwen, naast de mensen die al bij PRICE+ werken. Hiermee geven we ook invulling aan het convenant toekomstbestendig bouwen. Deze mensen gaan dus aan tafel zitten bij gemeenten, corporaties en ontwikkelaars om vraaggericht te helpen. Dit is in aanvulling op de ondersteuning die o.a. het RVO-expertteam al biedt. Hiervoor ramen we gemiddeld € 150.000 per jaar. Deze mensen worden betaald door de provincie Flevoland, maar werken eigenlijk voor alle partijen binnen onze regio die hulp kunnen gebruiken bij de uitwerking van hun ideeën om anders te gaan bouwen.

De beschikbare provinciale middelen € 1,7 mln voor de derde laag, zullen als volgt besteed worden. Hierbij wordt de kanttekening geplaatst dat in de eerste helft van 2024 de onder meer de governance voor de Regiodeal Nieuw Land wordt uitgewerkt en de derde tranche van het Fonds Verstedelijking Almere wordt uitgewerkt. Dat betekent dat we in de tweede helft van 2024 een integraal Plan van Aanpak voor de bovengenoemde zeven punten zullen opstellen, waarbij de budgetten kunnen worden herijkt (en naar verwachting naar boven bijgesteld).

Samenvattend overzicht van de begroting derde laag in de integrale opgave (x € 1.000):

Laag 3: Anders leren bouwen					
	2024	2025	2026	2027	Totaal
Cofinanciering NGF biobased bouwen	53	52	53	52	210
Nationaal Kenniscentrum	150	150	100		400
Convenant Toekomstbestendig Bouwen	90				90
Experts Energieneutraal Bouwen	100	150	150		400
Aanjaagteam Innovatief Bouwen	150	150	150	150	600
Totaal	543	502	453	202	1.700

Op deze investering door de provincie van € 1,7 mln zit een forse multiplier, omdat het een investering genereert van tenminste € 14-21 mln. We verkennen voortdurend aanvullende koppelkansen met lokale, regionale, nationale en Europese geldstromen (bv. netcongestie), waarbij de multiplier verder kan oplopen. De verwachting is voorts dat de komende jaren de nu gehonoreerde Groeifondsprojecten en Regiodeal een aanloop is naar volgende aanvragen.

Het Nationaal Groeifondsproject (NGF) Toekomstbestendige Leefomgeving betreft een investering in Flevoland van € 8,0 mln, waaraan wij €210.000 cofinancieren. (En daarnaast zijn we onderdeel van een netwerk van 130 partijen en een totale investering in Nederland van € 200 mln). Het Nationaal Kenniscentrum Biobased Bouwen heeft een begroting van € 1,5 mln, waaraan wij € 0,4 mln bijdragen. (En daarnaast ontwikkelt zich een nationaal kenniscentrum in onze regio.) Aan het Nationaal Groeifonds project De Digitale Bouwkeet is € 4,5 mln toegekend, waarbij we nog nader te bepalen activiteiten in Flevoland willen laten ondersteunen (streven: € 0,5 mln investering in Flevoland). In het convenant Toekomstbestendig Bouwen dragen we een kwart van de begroting bij. Al deze bijdragen kunnen we aanmerken als cofinanciering voor de Regiodeal Nieuw Land, waar we € 2,0 – 3,0 mln zullen vragen om de innovatiehub bouwen tot ontwikkeling te brengen. Hier kunnen we ook de begroting van de Technocampus in Lelystad als cofinanciering opvoeren. Deze heeft een begroting van € 1,2 mln voor de periode 2024-2027, waarbij een Kans voor West aanvraag wordt gedaan voor 0,5 mln. Deze Technocampus kan indien nodig ook gefinancierd worden uit de Regiodeal. Voor de doorontwikkeling van PRICE naar een praktijkcentrum op het gebied van innovatief bouwen, wordt een beroep gedaan op de derde tranche van het Fonds Verstedelijking Almere en door PRICE wordt de verwachting uitgesproken dat hiermee voor € 8,0 mln aan investeringen mogelijk wordt.

Concrete acties voor laag 3 in 2024:

Actie		Wanneer af	Resultaat
15	We nemen actief deel in het NGF-project Toekomstbestendige Leefomgeving en zijn mede verantwoordelijk voor werkpakket 2 Van Land tot Pand (vlas en stro) en werkpakket 8: Living Lab Almere Pampus	2028	Uitvoeren afspraken in NGF-project
16	We ondersteunen de ontwikkeling van een Nationaal Kenniscentrum Biobased Bouwen (NKBB) in Almere	Q1 stichting opgericht	NKBB gevestigd in Flevoland
17	We nemen een voortrekkersrol in Regiodeal - Innovatiehub Bouwen & Innovatie	Q2	Innovatiehub realiseren
18	We dragen bij aan (actualisatie Convenant) Toekomstbestendig Bouwen en ondersteunen Flevolandse partners in de toepassing ervan	Continu	Samen leren toekomstbestendig te bouwen
19	We creëren een aanjaagteam dat Flevolandse partners ondersteunt in vernieuwend bouwen en omgaan met netcongestie	Q2	We helpen partners anders te bouwen